

A KÚRIA
mint felülvizsgálati bíróság

Gfv.VII.30.231/2015/4.szám

A Kúria mint felülvizsgálati bíróság Dr. Bognár Barbara Ügyvédi Iroda ügyintéző: dr. Bodnár Barbara ügyvéd által képviselt I. rendű és II. rendű felperesnek a dr. Lindmayer István jogtanácsos által képviselt alperes ellen szerződésmódosítások érvénytelenségének megállapítása és egyéb iránt a Fővárosi Törvényszék előtt 32.G.43.202/2013. szám alatt indult perben a Fővárosi Ítéltábla 16.Gf.40.108/2014/9. számú kiegészítő ítéletével kiegészített 16.Gf.40.108/2014/5. számú ítélete ellen az alperes által benyújtott felülvizsgálati kérelem folytán - tárgyaláson - meghozta a következő

í t é l e t e t :

A Kúria a jogerős ítéletet hatályon kívül helyezi, az elsőfokú bíróság 11. sorszámu ítéletét megváltoztatja és a felperesek keresetét elutasítja.

Kötelezi a felpereseket egyetemlegesen, hogy fizessenek meg az alperesnek 15 napon belül 900.000 (kilencszázezer) Ft elsőfokú, 2.862.600 (kétmillió-nyolcszázhatvankétezer-hatszáz) Ft másodfokú - és 3.353.200 (hárommillió-háromszázötvenháromezer-kétszáz) Ft felülvizsgálati eljárási költséget.

Kötelezi az alperest, hogy 15 napon belül - leletezés terhe mellett - rójon le 2.657.900 (kétmillió-hatszázötvenhétezer-kilencszáz) Ft felülvizsgálati eljárási illetéket.

A Kúria megállapítja, hogy a felperesek illetékmentessége folytán az 1.500.000 (egymillió-ötszázezer) Ft kereseti, és a 48.000 (negyvennyolcezer) Ft fellebbezési eljárási illetéket az állam viseli.

Ez ellen az ítélet ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

I n d o k o l á s

2006. november 27-én az I.r. felperes mint hitelfelvevő, a II.r. alperes mint önkormányzat és az alperes között beruházási fejlesztési (éven túli lejáratú) víziközmű hitelszerződés jött létre. Az alperes 2008. november 21-éig 325.000.000 Ft hitelkeret rendelkezésre tartását vállalta. A hitelszerződésből eredő tartozásokat, többek között, a II.r. felperes által vállalt készfizető kezesség biztosította. Az alperes a kölcsönt az I. rendű felperes részére folyósította.

A kölcsönszerződés 3.1. pontjában a felek a kamatlábat az alábbiak szerint határozták meg. „Az éves kamatláb mértéke: Változó, a Folyósítás Napján érvényes három havi BUBOR Kamatláb Bázis + 1,5 % Kamatrés”. A 3.2. pont szerint „a Kamatláb a Kamatperiódus első Banki Munkanapján érvényes 3 havi BUBOR, mint Referencia Kamatláb értékéhez igazodva, azzal megegyező mértékben és azzal egyidejűleg változik, a soron következő Kamatperiódusra”. A szerződés 3.3. pontja a kamatperiódusokról rendelkezett. A szerződés 8.2. pontja tartalmazta, a „Szerződés elválaszthatatlan részét képezik a Bank Vállalati Aktív Banki Szolgáltatásokra vonatkozó Általános Szerződési Feltételei, Üzletszabályzata, illetve a mindenkor hatályos Hirdetmény (a továbbiakban: együttesen ÁSZF-ek). Az ÁSZF-ben foglalt rendelkezések a felekre nézve kötelezőek, kivéve, ha a Felek írásban kifejezetten ettől eltérően nem állapodnak meg”.

A Vállalati Aktív Banki Szolgáltatások Általános Szerződési Feltételei (továbbiakban: ÁSZF.) 3.2.1. pontja szerint: „a Bank kifejezetten fenntartja magának a jogot és az Ügyfél elismeri a Bank azon jogát, hogy új Szolgáltatás bevezetésekor az ÁSZF rendelkezéseit kiegészítse, továbbá, hogy a bel- és külföldi pénzügyi piaci viszonyok, a jogszabályok, hatósági előírások, a banki üzletpolitika, vagy a Szerződésben foglalt Szolgáltatásra, valamint az Ügyfélre vonatkozó kockázat megváltozását felismerve, ahhoz igazodva, egyoldalúan módosítsa a hatályos ÁSZF rendelkezéseit (különös tekintettel annak 5. pontjában foglalt Költségekre), illetve a Hirdetményben” és az Ügyfélszerződésben meghatározott kondíciókat. A felülvizsgálati kérelemben hangsúlyozottan hivatkozott 5.1.2/b. pont szerint: „Változó Kamatláb esetén a Kamatláb (i) az Ügyfélszerződésben meghatározott időpont(ok)ban a Referencia Kamatlábbal párhuzamosan, annak megváltozásakor automatikusan és/vagy (ii) a Kamatrés Bank általi egyoldalú módosításakor megváltozik”. Az 5.1.3. pont azt tartalmazza, „a Bank fenntartja magának a jogot, hogy a Szolgáltatás futamideje alatt bármikor egyoldalúan felülvizsgáljon bármely kamatlábat és azt, illetve a Kamatrést egyoldalúan módosítsa, ha a Bank forrásköltségei, vagy a Banki Alapkamatláb a Magyar Nemzeti Bank, mint jegybank intézkedései, jogszabály, pénzpiaci vállalkozások hatására, vagy külföldi forrásbiztosító

intézmények intézkedéseinek hatására megváltozik".

A 2009. június 3-án kelt levelében az alperes az I. rendű felperest „egyoldalú kamatemelésről” tájékoztatta. A tájékoztatás szerint a szerződés 4.1. pontjában (helyesen 3.1. pontjában) foglalt kamatlábat 2009. június 17-i hatállyal egyoldalúan az alperes módosítja azzal, hogy nem változott a változó kamatozás, a folyósítás napján érvényes 3 havi BUBOR kamatláb bázis + 1,5 % kamatrés. Ugyanakkor a kamatlábra vonatkozó szerződéses rendelkezés az alábbiak szerint módosult: „Amennyiben a Kamatláb a Kamatperiódus első napján nem éri el a 12/2001.(I. 31.) Korm. rendelet által meghatározott „Referencia kamatot, azaz az egyéves futamidejű állampapír referenciahozamának tárgyév január 1-jét megelőző féléves átlagának 1,3-szeresét (a továbbiakban: „Referencia kamat”), akkor a Kamatláb mértéke megegyezik a Referencia kamattal”. E levél tartalmazta azt is, hogy a kamatláb módosításának indoka a refinanszírozás költségeinek jelentős emelkedése.

Az alperes a kamatrés mértékét 2011. február 11-én 1,5 %-ról, 4,5 %-ra, 2012. március 6-án 4,5 %-ról 5 %-ra emelte.

Az I.rendű felperes folyamatosan vitatta az egyoldalú kamatemelés jogszerűségét és mértékét.

A megemelt kamatösszeget az alperes a II. rendű felperestől mint készfizető kezestől, annak számlájáról leemelte.

A felperések keresetükben a 2009. június 17-én, a 2011. március 1-jén és a 2012. március 30-án végrehajtott kamatmódosítások semmisségének megállapítását kérték a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 200. § (2) bekezdésében, 240. § (1) bekezdésében, a hitelintézetekről és pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény (a továbbiakban: Hpt.) 210. §-ában írtakra hivatkozással. A Pp. 122. § (2) bekezdése, illetve a tisztességtelen piaci magatartás és versenykorlátozás tilalmáról szóló 1996. évi LVII. (a továbbiakban: Tpv.) 2. §-a alapján azt is indítványozták, a bíróság kötelezze az alperest arra, hogy tartózkodjon a hitelszerződésben rögzített kamatlábtól eltérő kamatláb alkalmazásától. A II. rendű felperes kérte az alperes kötelezését a jogellenesen leemelt többletkamatok és azok késedelmi kamatai visszafizetésére. A marasztalási összeget 29.232.489 Ft tökében és a keresetben megjelölt részösszegek után, az esedékességtől számított kamatokban jelölte meg. A felperések egyrészt azt állították, hogy az alperes nem volt jogosult a kamatemelésre, másrészt, ha jogosult is lett volna, az egyoldalú kamatemelésre okot adó körülmények nem következtek be.

Az alperes a kereset elutasítását kérte. Álláspontja szerint a szerződés 8.2. pontja folytán a szerződés részévé vált ÁSzF 3.2.1. pontja alapján jogosult volt a kamat egyoldalú emelésére, többek között a refinanszírozási költségek növekedése esetén, amely feltétel bekövetkezett. A Tpv. 2. §-ára alapított keresetet

alaptalannak minősítette, annak érvényesítésére a Tpv. 88. § (1) bekezdésében szabályozott 6 hónapos határidő elteltére tekintettel sem látott lehetőséget.

Az elsőfokú bíróság ítéletével kötelezte az alperest, hogy fizessen meg a II. rendű felperesnek 29.532.489 Ft-ot, az ítéletben meghatározott részösszegek után az ott megjelölt kamatokat. A bíróság kötelezte továbbá az alperest, hogy tartózkodjék a 2006. november 27-i hitelszerződés 3.1. pontjában megjelölt kamatlábtól eltérő kamatláb alkalmazásától, egyebekben a keresetet elutasította.

A Ptk. 205/C. §-ára hivatkozva, elsődlegesen a szerződés értelmezésével arra a következtetésre jutott, hogy a hitelszerződés 3.1. és 3.2. pontja, valamint az ÁSZF 3.2.1. pontja egymással ellentétes rendelkezést tartalmaz, így a hivatkozott ÁSZF 3.2.1. pontja nem vált a szerződés részévé. Úgy ítélte, a felek közötti szerződés nem jogosította fel az alperest a kamat egyoldalú módosítására. Az ugyanis „változó” és nem változtatható kamatról rendelkezik.

Az elsőfokú bíróság álláspontja szerint a 2009. június 3-i tájékoztató levél a kamatlábra vonatkozó rendelkezés kiegészítése volt. Nem a kamat mértékét módosította, hanem az egyoldalú szerződésmódosítás feltételrendszerét egészítette ki. A kamatemelésre az alperes nem volt jogosult. Az ezzel kapcsolatos alperesi jognyilatkozat ezért hatálytalan, a kamatláb mértéke a szerződésben rögzítettekhez képest nem módosulhatott.

A felperesek megállapításra irányuló keresetét az elsőfokú bíróság alaptalannak találta figyelemmel arra, hogy marasztalásra irányuló keresetet is előterjesztettek. Az alperest ezért kötelezte az általa jogosulatlanul érvényesített többletkamatoknak a II. rendű felperes részére történő visszafizetésére a Ptk. 361. §-a alapján. A Tpv. 2. §-ára és a 2/A. § (2) bekezdésére hivatkozással az elsőfokú bíróság megállapította, hogy az alperes folyamatosan tanúsítja a tisztességtelen piaci magatartást tanúsít. Az alperesnek a Tpv. 88. §-ára utalással előterjesztett elévülési kifogását ezért nem találta megalapozottnak. Az elsőfokú bíróság a Tpv. 86. § (2) bekezdés b) pontja alapján kötelezte őt a jogsértő tevékenység abbahagyására és eltiltotta a további jogsértéstől.

A peres felek fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság kiegészítő ítélettel pontosított ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét részben megváltoztatta, és két marasztalási részösszeg után a kamat mértékét, egy részösszeg tekintetében a kamatfizetés kezdő időpontját módosította. Megállapította továbbá, hogy a 2009. június 17-én, a 2011. március 1-jén, valamint a 2012. március 30-án végrehajtott egyoldalú kamatmódosítások semmisek. Az elsőfokú bíróság perköltségre vonatkozó rendelkezéseit részben - az ítéletben írtak szerint - megváltoztatta.

A másodfokú bíróság egyetértett az elsőfokú bírósággal abban, hogy az ÁSzF 3.2.1. pontja nem vált a szerződés részévé. Eltérően az elsőfokú bíróság álláspontjától ugyanakkor úgy ítélte, hogy a 2009. június 17-i alperesi nyilatkozattal egyoldalú szerződésmódosítás valósult meg. Az, a 2011. március 1-jei és a 2012. március 30-i hatállyal végrehajtottakkal azonosan, jogszabályba ütköző volt. A másodfokú bíróság szerint a marasztalásra irányuló kereseti kérelem nem zárta ki az egyoldalú szerződésmódosítások érvénytelenségének megállapítását. Úgy találta, annak kimondása azért szükséges és indokolt, hogy az egyoldalú kamatemelésekre a jövőre nézve se kerülhessen sor. A másodfokú bíróság egyetértett az elsőfokú bíróság által a marasztalási keresettel összefüggésben, illetve a Tpvt. alkalmazása körében kifejtettekkel.

Az alperes a felülvizsgálati kérelmében elsődlegesen a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését, az elsőfokú bíróság ítéletének megváltoztatását, a kereset elutasítását, másodlagosan mindkét fokon hozott ítélet hatályon kívül helyezését az elsőfokú bíróság új eljárásra és új határozat hozatalára kötelezését kérte. Állította, a jogerős ítélet a Ptk. 205/C. §-ába, a 200. § (2) bekezdésébe, a Hpt. 210. § (3) bekezdésébe, a Tpvt. 2. és 88. §-ába, a Pp. 123. §-ába és 221. §-ába ütközően jogszabálysértő.

Az alperesi álláspont szerint a perben eljáró bíróságok tévesen ítélték úgy, hogy az ÁSzF 3.2.1. pontja nem vált a szerződés részévé. Abból ugyanis, hogy a kamat a szerződés rendelkezése szerint automatikusan változott, nem következik, hogy ez kizárja az ÁSzF 3.2.1. pontjának alkalmazását. A szerződésben használt „változó kamat” kifejezés nem utal a kamat, változtathatatlanságára. Az alperes sérelmezte, hogy a perben eljáró bíróságok nem vették figyelembe a szerződés 8.2. pontja folytán irányadó ÁSzF 5.1.2. pontjában írtakat. Ezen utóbbi pont ugyanis egyértelműen rögzíti, változó kamatláb esetén a kamatláb a referencia kamatlábbal párhuzamosan, annak megváltozásakor automatikusan és/vagy a kamatrés bank általi egyoldalú módosításával megváltozik.

Az alperesi álláspont szerint nem tekinthető a Tpvt. 2. §-ába ütköző magatartásnak, ha az egyik szerződő fél a szerződés rendelkezését tévesen, esetleg jogszabályba ütközően értelmezi. Az esetlegesen jogszabályba ütköző egyoldalú kamatemelésre vonatkozó rendelkezés sem minősülhet ilyennek. E körben az alperes utalt arra, hogy a Tpvt. szerinti igény más kereseti kérelmekkel együtt nem bírálható el, figyelemmel a Tpvt. 86-88. §-aiban írtakra. Állította továbbá, a perben eljáró bíróságok nem tettek eleget maradéktalanul az indokolási kötelezettségüknek.

A felperesek felülvizsgálati ellenkérelmükben a jogerős ítélet hatályában fenntartását kérték. Álláspontjuk szerint a felek között létrejött szerződés nem jogosította fel az alperest a kamatláb egyoldalú módosítására.

A Kúria a jogerős ítéletet a felülvizsgálati kérelem keretei között vizsgálta a Pp. 275. § (2) bekezdése alapján és azt az alább kifejtettekre tekintettel jogszabálysértőnek találta.

A perben eljáró bíróságok tévedtek, amikor a perbeli hitelszerződés 3.1. pontjában szereplő kamatláb meghatározásra tekintettel az ÁSZF 3.2.1. pontjában, illetve annak hivatkozása folytán az 5.1. pontjában írtakat a perbeli jogviszonyban nem tartották irányadónak, alkalmazandónak. E körben a Kúria az alábbiakra mutat rá. A szerződés 3.1. pontja szerint a kamatláb mértéke változó, a kamatláb egyrészt a kamatláb bázisból + a kamatrésből áll. Azon szerződéses rendelkezésnek, amely szerint a kamatláb mértéke „változó”, az eljáró bíróságok önkényes értelmezést adtak. Nem vették figyelembe a felek közötti jogviszonyban a szerződés 8.2. pontja folytán irányadó ÁSZF vonatkozó rendelkezéseit. Az ÁSZF 5.1.2.b pontja egyértelműen rögzíti, hogy változó kamatozás esetén a kamatrést az alperes egyoldalú döntésével megváltoztathatja, ha annak az ÁSZF 3.1.2.b) pontjában, illetve az 5.1.3. pontjában meghatározott feltételei fennállnak. Az 5.1.3. pont a kamatláb bázis egyoldalú megváltoztatására is feljogosította az alperest az ott felsorolt feltételek megvalósulása esetén.

A fent írtakból következően a perben eljáró bíróságok az adott tényállás mellett tévesen hivatkoztak a Ptk. 205/C. §-ában írtakra, mert a felek közötti szerződés 3.1. pontja nem zárta ki, hanem éppen annak 8.2. pontja alapján a szerződés részévé tette - egyebek mellett - az egyoldalú kamat módosításra felhatalmazó ÁSZF rendelkezéseket.

A szerződés 8.2. pontjának rendelkezése folytán a szerződésben meghatározott kamatláb (a referencia kamat és a kamatrés) egyoldalú módosítását lehetővé tevő ÁSZF rendelkezések - a Kúria megítélése szerint - nem ütköztek a szerződéskötés idején hatályos Hpt. 210. § (3) bekezdésébe és a 2010. január 1-től hatályos 210. § (11) bekezdésébe sem. (Ez utóbbi rendelkezés nem fogyasztói szerződések esetén volt irányadó.) A hivatkozott rendelkezések azt írták elő, az ügyfél számára kedvezőtlen szerződésmódosításra csak akkor kerülhet sor, ha a szerződés külön pontban, egyértelműen meghatározza az annak alapjául szolgáló feltételeket, körülményeket. Ennek az elvárásnak a vonatkozó ÁSZF rendelkezések megfeleltek. Téves az a felperesi álláspont, miszerint nem a szerződésben kerültek szabályozásra az egyoldalú szerződésmódosítás feltételei. A szerződés 8.2. pontja folytán az ÁSZF egyoldalú szerződésmódosításra vonatkozó rendelkezései ugyanis a szerződés részévé váltak.

A Kúria nem értett egyet a perben eljáró bíróságoknak a keresettel érintett alperesi magatartás Tpv. megsértéseként értékelt jogi

álláspontjával sem. Ezt önmagában a fent kifejtettek kizárják. Az alperes ugyanis jogosult volt egyoldalú kamatemelésre. Ennek ellenére a Kúria rámutat arra, hogy tisztességtelen piaci magatartásként, ezen belül a Tpv. 2. §-ába ütköző magatartásként nem értékelhető többlet tényállási elemek fennállásának hiányában, ha egy jogalany érvénytelen, vagy részben érvénytelen szerződést köt, vagy érvénytelen ÁSZF rendelkezést alkalmaz. Ennek következménye a szerződés érvénytelenségének, a szerződés, az ÁSZF egyes rendelkezései érvénytelenségének (részleges érvénytelenségének) megállapítása, vagyis a Ptk. 239. §-ában, 237. §-ában írt jogkövetkezmények alkalmazása. Ez biztosítja, hogy az érvénytelen, részlegesen érvénytelen szerződés joghatást a jövőre nézve se fejtsen ki. A Tpv. 86. § (2) bekezdése b) pontjának alkalmazására ezért nincs szükség és arra a fent kifejtettek szerint nincs is lehetőség.

Az alperes által hivatkozott eljárási szabálysértések vizsgálata a fenti jogi álláspont tükrében okafogyottá vált, így az azzal kapcsolatos álláspontja kifejtését a Kúria mellőzte. Rögzíti továbbá, hogy a felperesek felülvizsgálati ellenkérelmében szereplő azon érvelést, miszerint a szerződés egyoldalú módosításának feltételei nem álltak fenn érdemben nem vizsgálta, nem vizsgálhatta. Az ugyanis már nem volt a másodfokú eljárás tárgya. A fenti kérdésben, figyelemmel a Pp. 253. § (3) bekezdésében írtakra, a másodfokú bíróságnak nem kellett, nem lehetett állást foglalnia. Az elsőfokú bíróság ítélete kizárólag a fellebbezés és a fellebbezési ellenkérelem keretei között volt felülbírálnak.

A kifejtettekre tekintettel, a Kúria a rendelkező rész szerinti döntését a Pp. 275. § (4) bekezdése alkalmazásával hozta meg.

Az alperes felülvizsgálati kérelme eredményre vezetett. A Pp. 270. § (1) bekezdése folytán irányadó Pp. 78. § (1) bekezdése alapján ezért a Kúria egyetemlegesen kötelezte a felpereseket az alperes megelőzően és a felülvizsgálati eljárásban felmerült költségeinek megfizetésére. Azok mértékét a bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi költségekről szóló 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet 3. §-ának (2), (5) és (6) bekezdése alkalmazásával - a kifejtett jogtanácsosi képviseleti munkával arányosan - állapította meg, ÁFA nélkül. A másodfokú és a felülvizsgálati perköltség megítélésénél figyelemmel volt az alperes által lerótt fellebbezési eljárási illetékre, valamint arra, hogy a felülvizsgálati eljárási illetéket az illetékhivatal téves illetékkiszabása folytán 295.324 Ft erejéig fizette csak meg, 2.953.200 Ft helyett.

A felperesek személyes illetékmentességük folytán sem a kereseti, sem a fellebbezési eljárási illetéket nem rótták le. Azt az állam viseli, figyelemmel a költségmentesség alkalmazásáról a bírósági eljárásban szóló 6/1986. (VI.26.) IM rendelet 13. § (7) bekezdésében írtakra.

Budapest, 2016. február 16.

*Dr. Pethőné dr. Kovács Ágnes sk. a tanács elnöke, Dr. Vezekényi
Ursula sk. előadó bíró, Dr. Osztovits András sk. bíró*